

VY_32_INOVACE_S2.3_ČJ.ročník.8.17

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

JOSEF VÁCLAV SLÁDEK

1845 - 1912

TZV. LUMÍROVCI

- **Lumírovci (1879)**
J. Zeyer – J. V. Sládek – J. Vrchlický
- Jako **lumírovci** bývá označována skupina spisovatelů 70. a 80. let 19. století sdružující se okolo časopisu Lumír.
- Společně s ručovci tvořili novou generaci spisovatelů, která přebírala vliv po odcházejících májovcích.
- Jejich největší snahou bylo povznést českou literaturu na evropskou úroveň.

JOSEF VÁCLAV SLÁDEK

27. ŘÍJNA 1845 ZBIROH – 28. ČERVNA 1912 ZBIROH)

- byl český spisovatel, básník, novinář a překladatel.
- Je považován za zakladatele české poezie pro děti.
- Byl členem Akademie českých věd

ŽIVOT

- narodil se ve Zbirohu na Křivoklátsku;
- jeho otec byl zednický mistr, později stavitel
- studoval akademické gymnázium v Praze, pak Filozofickou fakultu
- rodiče z něj chtěli mít kněze, odmítli ho podporovat při studiích
- po rozchodu s rodiči se živil kondicemi
- později začal psát básně, vydával je a pracoval v nakladatelstvích spojených s lumírovci.

ŽIVOT

- Roku 1868 odjel na dva roky do USA, vedl zde dobrodružný život, pracoval jako dělník v mnoha profesích
- Zajímá se o osud černochoů, s nimiž pracoval
Pobyt v USA ho velmi ovlivnil, po celý zbytek života byl velmi orientován na anglo-americkou literaturu
- Po návratu z Ameriky vyučoval na školách angličtinu, později působil i jako lektor na pražské univerzitě

ŽIVOT

- Mezi lety 1870 a 1875 byl redaktorem Národních listů. V roce 1873 se stal spoluvydavatelem časopisu Lumír, ve kterém od roku 1877 působil i jako redaktor. Brzy nato se stal vedoucím redaktorem, kterým zůstal až do konce svého působení v Lumíru (1898)
- V letech 1897 až 1898 žil ve Vysoké u Příbrami.
- Své básně a články uveřejňoval v mnoha dalších časopisech, např. v Květech, Světozoru nebo Osvětě

ŽIVOT

- Roku 1873 se oženil s Emílií Nedvídkovou, dcerou továrníka z Počátek (znali se šest let od jejích 15 let), rok po sňatku Emílie umírá při porodu prvního dítěte, z druhého manželství měl dceru.
- Příbuzenstvo
bratr manžela švagrové: Jaroslav Vrchlický

ZNAKY SLÁDKOVA DÍLA

- Sládkovým **typickým tématem je český venkov** (postava rolníka (oráče) se stává symbolem národa a jeho odolnosti)
- Ve svých dílech hledá **lidské hodnoty**, častým **námětem** je pro něj **domov, dětství, rodný kraj**
- Láska k venkovu a lidovým postavám vedla až k **ohlasovému rázu jeho poezie** (*Starosvětské písničky, České znělky*).
- Sládek si venkovský svět, život zidealizoval, připadá mu poetičtější než život ve městě, vidí však i jeho stinné stránky, váží si těžké práce

ZNAKY SLÁDKOVY POEZIE

Jeho verš je jednoduchý, rytmický a melodický

zhudebnění Karlem Bendlem a Josefem Bohuslavem Foersterem

SBÍRKY Z AMERIKY

- *Básně*

Na hrobech indiánských –vyjadřuje své okouzlení americkou přírodou, především však ohromení nad demokracií, která nemilosrdně likviduje původní obyvatelstvo

- *Próza*

Americké obrázky

TVORBA ZAMĚŘENÁ NA ČECHY

- *Jiskry na moři* (1880) – intimní lyrika, mírně autobiografická (smrt první ženy, nové manželství, stesk po vlasti – když byl v Americe).
- *Světlou stopou* (1881)
- *Na prahu ráje* (1883)
- *Ze života* (1884)
- *Sluncem a stínem* (1887)
- *České znělky* – obrací pozornost na českého sedláka, který symbolizuje mravní hodnoty českého národa, vyšlo spolu se Selskými písněmi.
- *Selské písně* (1890) – sedlák jako symbol vlastenectví, obraz vesnice, vztah k přírodě
 - *Báseň Velké, širé rodné lány*

TVORBA ZAMĚŘENÁ NA ČECHY

- *Starosvětské písničky* (1891) – intimně lyrická poezie, přiznává hluboký vztah k matce. Inspiraci čerpá z lidové poezie. Tato sbírka patří k nejlepším dílům, nejen Sládkovým, ale i celého tohoto období české literatury.
- *Směska* (1891)
- *České písně* (1892) – v této sbírce projevil své vlastenectví, některé básně byly zhudebněny.
- *V zimním slunci* (1897)
- *Nové selské písně*
- *Za soumraku* (1907)
- *Léthé a jiné básně*

ZE SBÍRKY SELSKÉ PÍSNĚ

ÚKOL: JAKÉ POCITY J.V.SLÁDEK V BÁSNÍCH SDĚLUJE

Rodné brázdy v šíř i v dál

Rodné brázdy v šíř i v dál,
co mi vás jen Pánbůh přál,
co se já vás naoséval,
naoral!
Až té trávy neseté
na mém hrobě rozkveté,
čí pak vy, mé rodné brázdy,
budete?

Kdo tu bude u vás stát,
kdo vás bude míti rád,
kdo k vám přijde, rodné brázdy,
zaorat?

Rodné brázdy v šíř i v dál,
rád bych potom z hrobu vstal
říct mu, aby jako já vás
miloval!

Mé orné půdy každý hon

Mé orné půdy každý hon
mi patří zem jak dubu
a držím se jí jako on
vzdor psotám, časů zubu.
Věkovitými kořeny
a pevně každým svazem,
a mé jsou i ty kameny,
pro něž se shýbám na zem.
Ji nevezme, dokud jsem živ,
mi nikdo z tvrdých dlaní;
mne topor musí skátit dřív -
a ještě padnu na ni!

JSOU TY NAŠE KRAJE

(ZE SBÍRKY SELSKÉ PÍSNĚ)

- Jsou ty naše kraje
jiné dnes, než byly;
nežli ze knih zná je
měšťák bohumilý.
Vymizely dudy,
vymizely táčky,
vymizely bludy,
dávne povídačky.
Vymizely zpěvy,
krby loučí zlaty,
vymizely děvy
u nich s kolovraty.
Mědlice a stoupy,²
babky, poctivice,³
chytrák "Honza hloupý" -
dnes jich není více!
Fěrtoch, dlouhé šosy,
šněrovačky s květy,
šátky na pokosy,⁴
kožich dlouholetý,
pentle vyšívané,
holoubky, čes vlasu,
truhly malované,
všechno to šlo k d'asu.
- V našem kraji blahém
jsou dnes časy jiny,
všechno se to šmahem
dalo na mašiny.
Setí, žetí, mletí,
šátky, látky, příze,
všechno to jen letí
kams do cizí sklíze!
Tak to všechno mizí
jídlem, bydlem, krojem,
i ten sedlák v cizí
ruce už je strojem!
Jen tak někde vážnou
starých časů stopy:
kapsu stále prázdnou,
dětí celé kopy.
Jen tu starou bídu
máme beze škody,
selka jde s ní k židu,
sedlák do hospody.
Tam invalid chudý
udělá mu svátek -
čert mu rozbil dudy,
hrá na kolovrátek

VELKÉ, ŠIRÉ, RODNÉ LÁNY

- Velké, širé, rodné lány,
jak jste krásny na vše strany,
od souvratě ku souvrati
jak vás dnes to slunko zlatí!

Vlavé žito jako břehy,
květná luka plná něhy,
na úhoru, v žírné kráse,
pokojně se stádo pase.

Nad vámi se nebe klene
jako v květu pole lněné,
nad lesy jen z modrošíra
pára v tichý déšť se sbírá.

A jak slunce vás tak zhřívá
a jak cvrček v klasech zpívá,
v šír i v dál, vy rodné lány,
buďte vy nám požehnány!

CÍLENÁ TVORBA PRO DĚTI

- Zpěvné verše, prostý jazyk, učí lásce k vlasti, přírodě, rodičům, vyskytuje se humor, laskavost
- *Zvony a zvonky*
- *Zlatý máj*
- *Skřivánčí písně*

DĚTSKÝ POPĚVEK

- V červáncích už den se tratí,
půjdem spáti, půjdem spáti,
hle, už hvězdy nebe zlatí.
Nebudeme spáti sami,
andílkové budou s námi,
každý s pěti hvězdičkami.
U postýlky budou státi,
v snech si budou s námi hráti,
o ráji nám povídati.

SLÁDKOVY PŘEKLADY

- Jeho překlady z angličtiny - velice kvalitní, některé nebyly dosud překonány
- Přeložil 33 dramát od Williama Shakespeara,
- překládal též Burnse, Longfellowa, Harta, Lermontova, Byrona, Coleridge a další
- Překládal i z dalších jazyků (dánština, švédština, polština, maďarština, španělština)
- Zachovalo se velké množství novinových a časopisových článků a fejetonů, častým námětem těchto článků je jeho pobyt v USA

JULIUS ZEYER / 1841-1901 /

- další představitel lumírovců
- je autorem žánrově všestranného díla
- je autorem epických skladeb, prozaikem i dramatikem

DÍLO JULIA ZEYERA

- První velký úspěch získal románem *Ondřej Černyšev* (1875).
- *Román o věrném přátelství Amise a Amila* (1887)
román typu fantasy na motivy severské mytologie
- *Jan Maria Plojhar* (1888) / román /
sociální román. Objevuje se zde výjimečný hrdina, dílo obsahuje autobiografické prvky, je zklamán společností.
- *Tři legendy o křížifixu* (1892).

ZEYEROVA POEZIE

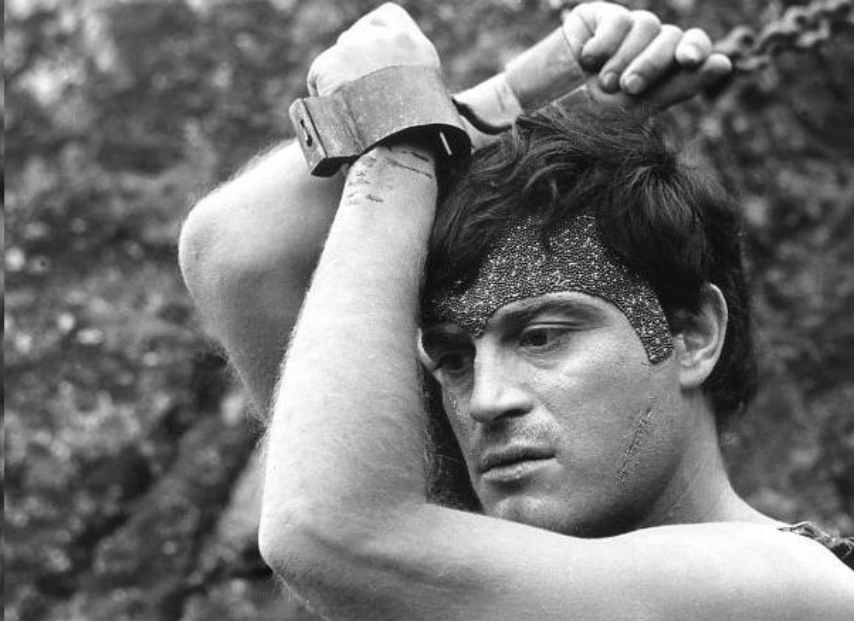
- Ve své poezii se Zeyer obrací hlavně k mýtům a dávným legendám.
- Sem patří sbírka *Vyšehrad, Čechův příchod*, z francouzských mýtů je to *Karolínská epopeja* (1896), *Zpěv o pomstě za Igora* (1882) a *Trojí paměti Víta Choráze* (1900).

ZEYER DRAMATIK

- Ze Zeyerovy dramatické tvorby jsou to díla z českých dějin *Libušin hněv, Šárka, Neklan*
- veselohra *Stará historie*
- a dodnes hraná romantická pohádka *Radúz a Mahulena* (1896) – pohádkové drama, scénickou hudbu ke hře zkomponoval Josef Suk

JULIUS ZEYER – CITÁTY

ÚKOL: S KTERÝM CITÁTEM BYS MOHL SOUHLASIT, ZDŮVODNI

- Dům bez knih je jako tělo bez duše.
- Je někdy slovo jako mocný klíč, jenž otevírá zámky silné tak jako osud sám.
- Jsou chvíle, kdy i věci pláčí.
- Lidé pomínou, idea, princip trvá.
- Na světě jsou dvojí dobří lidé: mrtví, a ti, kteří se ještě nenarodili.
- Nenávist je lásce blíží než mrazivá lhostejnost.
- Okamžik, kdy člověk pánem svého osudu jest, nevyskytá se nikdy dvakrát!
- Pouhým stínem je celá věda, láska je věčným světlem.

LITERATURA

- ČERNÝ, František. *Hana Kvapilová*. Praha: Orbis, 1960, str. 26, 159, 197, 238, 243, 314, 323–4
- NOVÁK, Arne. *Zvony domova a Myšlenky a spisovatelé*. Praha : Novina, 1940. Dostupné online. - kapitola Jos. V. Sládek, s. 334-341.
- KLÁŠTERSKÝ, Antonín. *Josef Václav Sládek : Jeho život, literární dílo, ukázky, bibliografie*. Praha : Jan Svátek, 1922. Dostupné online.
- <http://texty.citanka.cz/sladek/spcztoc.html>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Julius_Zeyer
- http://allthingsczech.tumblr.com/post/3872406868http://www.google.cz/search?sourceid=navclient&aq=&oq=julius+zeyer&ie=UTF-8&rlz=1T4IRFA_enCZ345CZ355&q=julius+zeyer&gs_l=hp..0.0l5.0.0.0.93672.....0.2v7HFhrmkTI
- http://cs.wikiquote.org/wiki/Julius_Zeyer

- **Autor:** Mgr. Irena Houbová
- **Vzdělávací oblast:** Český jazyk a literatura
- **Téma:** Lumírovci, J. V. Sládek, J.Zeyer
- **Ročník:** 8.
- **Datum vytvoření:** prosinec 2012

Anotace: Výkladová prezentace uvádí základní informace o cílech lumírovců a o životě a díle J.V.Sládka a J. Zeyera

Součástí prezentace jsou texty Sládkových básní ze sb. Selské písně a Zeyerovy citáty k zamyšlení

- **Metodické pokyny:** Tuto prezentaci lze využít k výkladu učiva
- **Pomůcky:** PC, dataprojektor,

